

hem parlat en l'art. *Beric*, ni amb *Bèlgida*; però com que és lloc de parlar apitxat, el podem identificar amb el nom d'arbre *alberge* 'mena de presseguer'.

Berybraces, V. *Bebryces*.

Bes, V. *Beç* *Besaldric*, V. *Visaldric* *Besaleny*, *-alon* (?), V. *Ressalany*

BESALÚ

(I) Famosa població de la Garrotxa que fou capital de l'antic comtat de Besalú. Creat a la fi del S. IX, el comtat quedà després vinculat a Cerdanya, fins que l'any 988 va recuperar la seva autonomia. Començà aleshores el seu període d'esplendor amb el comte Bernat Tallaferro, l'heroi immortalitzat per Verdager en el seu poema *Canigó*. L'any 1111 va quedar anexionat al comtat de Barcelona. Conserva encara l'antic aspecte medieval, amb el pont fortificat sobre el Fluvià, el barri jueu i la plaça porticada.

(II) És segur que també el nom de BOLDÚ, poble prop de la Fuliola, al Pla d'Urgell, té el mateix origen.

L'etimologia *Bisuldunum* fou ja indicada per Balari: «A la palabra *Bisuldunum* corresponde *Besalú* de la provincia de Gerona, y *Boldú* de la de Lérida» (*Orígenes* I, 292). Coromines accepta també la comunitat etimològica entre (I) i (II) observant en les cèdules manuscrites de l'*Onomasticon*, que «l'evolució *BISULDUN* -> *Beoldú* > *Boldú* està fonamentalment en regla en català» (al·ludint al conjunt fonètic estudiat en *Lleures*C, 253-5).

Sense prejudicar el bon fonament d'aquestes observacions de Balari i de Coromines, cal advertir que *Boldú* podria no ser un topònim de creació antiga, sinó un nom d'època medieval, inspirat en el de la població de la ribera del Fluvià. Així sembla admetre-ho el mateix Balari: «En medio del llano de Urgell está el pueblo llamado *Boldú*, que los musulmanes llamaban *Labandera* y el conde de Urgell Armengol de Gerp quiso que lo llamaran *Bisullunum* --- quod pagani vocabant *Labandera* et modo comes vocari *Bisullunum* ---. Este dato consta, según Caresmar en un documento del archivo de Poblet, con fecha del año 1080, por el cual el conde mencionado dió aquel lugar á Ponç Dalmau» (*Orígenes* I, 266). Potser al parlar d'aquests «pagani» el notari volia referir-se als mossàrabs i els àrabs locals, que tal volta haurien mantingut un antic nom llatí LAVANDARIA 'rentador, safareig' (per al cat. *llavanera*, veg. *DECat* v, 104b34).

No sembla impossible que, quan encara alternaven les formes *Besoldú* i *Besolú* per a referir-se a l'antic comtat i a la població que n'era el centre polític, el nom fos portat al Pla d'Urgell i seguís allà una evolució fonètica pròpia.

Cal però fer notar que l'evolució fonètica de **Bisuldun* a *Boldú* és de data molt arcaica i, per tant reconeguem que sembla ben difícil que pogués consumir-se si el topònim hagués estat portat com a nom

foraster l'any 1080. I a banda d'això, que *Boldú* sigui un topònim traslladat no deixa de ser una mera possibilitat, fundada en un sol document, i aquest, conegut encara de segona mà. El fet d'acudir a expressions com «quod pagani vocabant» podria ser un recurs emprat en els documents fundacionals per a donar prestigi al nom del lloc, llevant-li tota sospita d'haver pertangut a la llengua dels infidels. En Coromines ens ha indicat un cas paral·lel al del document citat per Caresmar. Es troba en la declaració testifical de la fundació de Peralada, de l'any 844: «parochiam constituerunt et nomen *Petralata* ibi miserunt, qui antea a paganis Tolon sive terra mortua vocaverunt» (Villanueva, *Viaje Literario* XIII, ap. IV, p. 225). *Petralata* és l'únic nom antic i real. Quant als altres, ¿seran quelcom més que supòsits pseudo-llegendaris, invencions de lletraferits?

Hi ha una comarcada anomenada *El Besalú* a la vall de Camprodon (Ripollès). Ens limitarem a copiar aquí el que va dir ja fa anys En Coromines: «*El Besalú* (o *els Besaluns*). Un comarc en terra comunal prop del pla de Xanté(r) (que és cap a la carena entre les valls de Pontiró i del Catllar), núm. 1631. No és, en tot cas, nom recent, essent així que en els capbreus de l'any 1560 ja figuren *lo lloch dit Basalú*, un *cortal dit Besalú* i un *camp del Besalú*. Assenyalo aquest representant de *BISULDUNUM*, donada la importància de l'ètimon en el nostre celtisme i en la nostra història, per si futures recerques locals detallades donessin versemblança a la possibilitat que sigui un descendent directe de l'ètimon cèltic i no pas un mer succedani o reflex de la vila comtal; cosa que restarà molt incerta passat que es trobessin rastres a l'indret d'algun fort càstrum (-DUNUM) o d'una fortificació medieval important» («Toponímia antiga de la Vall de Camprodon», a *Entre dos llengüatges* II, p. 72).

PARÒNIMS. Cal assenyalar a França diversos parònims: 1) *Bezaudun*, a Coursegoules (Alps Marítims), doc. *Besaldu*, a. 1155. 2) *Bezaudun-sur-Bîne* (al districte de Die, Drôme). 3) *Bezaudun* a Tournemire (Aveyron). 4) *Bezaudun* (Cantal). 5) Hi ha dos *Besaudun* entorn de Mont-de-Marsan (cf. Ravier, *Via Domitia* XII, 1963, p. 58): un d'aquests *Besaudun* figura ja en un text de 1469 (cf. Millardet, *Recueil de Textes Landais*, p. 207), l'altre apareix en el nom d'una clarissa, sor *A. de Besaudun* (1305-1308) i Millardet diu que es tracta d'una «maison noble appelée de *Besaudun* à Mont-de-Marsan, laquelle doit être distinguée de la seigneurie de *Besaudun* en Ousse» (Millardet, *Recueil de Textes Landais*, p. 296). Hi ha documentada també una «parrochia de *Besauduno*» (a. 1363), avui anexas d'Arengosse (cf. Millardet, *Recueil de Textes Landais*, p. 203).

6) Tenim notícia, per últim d'un «R(av)in de *Bézaudu*» (a Lesquerde, Sant Pau de Fenollet); hi ha allà un campament fortificat del S. IV a.C. No sabem si aquest és un mer reflex del nom de la vila gironesa; pensem que Bernat I Tallaferro fou comte de Besalú, Vallespir, Perapertusa i Fenollet. Des de 1017